

CENTRE CATALA

BUTLLETI MENSUAL D'INFORMACIÓ PER ALS SOCIS

ANY II SETEMBRE 1953

CARACAS:

PINTO A GOBERNADOR, 143-A. — Telèfon 94.320.

No. 17

L'ONZE DE SETEMBRE

En la capital del Principat de Catalunya s'acostumava a commemorar l'onze de setembre del 1714 portant flors a l'estàtua de Rafael de Casanova, que fou un dels primers monuments que es van fer enderrocar després de la nova ocupació.

Alguns discuteixen aquesta admiració, fins a cert punt exagerada, dels barcelonins envers el seu alcalde, que és el que venia a representar el càrrec de Conseller en Cap. Perquè no falten catalans que, d'aquest personatge històric, no en tenen altre visió que la de la seva estàtua, i creuen que Rafael de Casanova va fer el sacrifici de la seva vida en la defensa de la ciutat. Ací mateix, a Amèrica, hem llegit commemoracions de l'onze de setembre en les quals es compara la figura agònica de Casanova, en el lloc de la Ronda on el monument estava emplaçat, amb la mort de Josep Martí a Boca de Dos Ríos durant la lluita per la independència de Cuba. Però la realitat és que el nostre heroi va morir al llit, molts anys després d'èsser ferit durant el famós onze de setembre. Herois molt més grans va produir la nostra guerra de la independència. Es suficient citar el general Moragues, fet decapitar pel Borbó, i la testa del qual va estar exposada dins una gàbia de ferro al Portal de Mar de Barcelona durante dotze anys; el cabdill de guerrillers Francesc Macià (Bac de Roda), penjat a la forca a les Davallades de Vic; el general Villarroel, que havia portat la direcció militar de la resistència i que va morir a presidi...

També s'ha al·legat contra la commemoració de l'onze de setembre com a diada nacional, que no cal recordar massa l'aniversari de les derrotes, sinó enaltir les dates glorioses de la nostra història il·lustre. En lloc de plànyer les calamitats, plorar les desgràcies i parlar dels desastres, ens seria millor celebrar els esdeveniments triomfals de Jaume I el Conqueridor, les gestes dels almogàvers en les conquestes dellà la mar.

Nosaltres creiem que les commemoracions històriques les creen i les imposen els pobles i no els erudits, perquè és una qüestió de sentiments col·lectius més que de raonaments particulars. I, en aquest cas, està prou arrelat el costum de commemorar l'onze de setembre, i aquesta mateixa tradició ha estat i és prou sagnant i perseguida, perquè ara la puguem contravertir i fins faltari-li el respecte. Per altra part, la caiguda de Barcelona fou tant heroica i precedida d'una resistència sense parió, que, malgrat el resultat advers, podem presentar-la a propis i estranys com a exemple de nació que acaba amb glòria i heroicitat suprema. No pot ésser l'onze de setembre un *Festa* patriòtica, ja que es tracta d'una data luc-

tuosa, però sí pot ser—i en realitat així és—la diada de Reivindicació nacional.

En l'anomenada guerra de Successió espanyola, el paper heroic va correspondre a Catalunya. S'equivoquen, però, els qui volen donar un contingut dinàstic a la intervenció catalana en la lluita entre les cases de Borbó i d'Àustria.

La força profunda que movia el nostre poble estava impulsada per l'amor a les seves llibertats i independència. Estimava molt les seves tradicionals institucions, lleis i costums. Considerava que tot quedava més assegurat amb Carles d'Àustria, que representava l'antic Imperi descentralitzat, que no amb Felip d'Anjou, que encarnava l'absolutisme borbònic i el centralisme portat a les darreres conseqüències per Lluís XIVè. I aqueixa era la raó que impellia Catalunya a lluitar contra els excèrcits combinats de Castella i de França, fins a quedar sola i desamparada per tots els seus poderosos aliats.

Els catalans del 1714 no eren reialistes de cap rei, ni dinàstics de cap monarquia. Eren, simplement, catalans que desitjaven conservar les minses llibertats de què gaudien i reconquerir les perdudes. Així van començar per acatar a Felip Vè, que s'afanyà més que cap altre rei a complir els seus deures envers els catalans, i els accedí—per primera vegada—que poguessin comerciar amb Amèrica.

Com podia ésser reialista un poble que s'aixecava contra tres reis: Joan II, Felip IV i Felip Vè? Com podia ser dinàstic un poble que es sublevava contra tres dinasties diverses: la de Trastàmara el segle XV, la d'Àustria el segle XVII i la dels Borbons el segle XVIII? Com podia ésser monàrquic un poble que intentà cinc vegades establir

la República: 1462, 1641, 1714, 1873, 1931?

No. El setge de Barcelona de prop d'un any i mig de duració, els combats èpics de la Coronela, els onze assalts a la baioneta del Convent de Sant Pere, tot l'heroisme que representa l'onze de setembre, tota la lluita ardida i resoluta de la nostra terra no porta imprès l'escut d'armes de cap casa reial. No fou per als catalans cap guerra de successió, sinó una veritable guerra d'independència, que van perdre, però que al mateix temps van saber fer-se dignes de deixar-la als seus descendents com a herència irrenunciable.

La guerra contra el primer Borbó és una font inesgotable d'ensenyances. No sols d'ensenyaments de patriotisme, heroisme i coratge, que són exemple i estímul, sinó també d'errors, defectes i vicis, que cal tenir en compte per a no caure-hi repetidament. Els catalans van demostrar una manca absoluta del que se'n diu "sentit polític": la inaudita bona fe dels catalans, arribant a la candidesa, va causar astorament a tot Europa; també van tenir la mania d'arranjar-ho tot amb reunions i discussions i dirigir la guerra a la manera que avui diríem "democràtica". Allò que més s'assembla a la guerra contra Felip Vè. és la darrera guerra civil espanyola. La zona habsburguista del segle XVIII i la zona republicana del segle XX comprenien, aproximadament, els mateixos territoris, ja que els cèlebres fusellers catalans i els terribles miquelets conquistaren per dues vegades Madrid. Víctimes de la descarada intervenció estrangera i de les seves intrigues internacionals. Perjudicats per la política d'apavagament de les grans potències. Després... el mateix. El desaprensiu Pacte de Munich. Els falsos intents de reconciliació i promeses d'amnistia. La vergonyosa No-Intervenció que no va privar l'entrada de tropes regulars estrangeres que en definitiva decidiren la guerra. L'heroica resistència popular. Les privacions i la fam més extremes. Inici, per conèixer l'enemic les defenses de Barcelona, d'un nou estil de guerra de bombardejament. Els traidors i botiflers que no caben al Fossar de les Moreres. Les acusacions de desgovern i crims. La inacabable agonia sense altra esperança que la situació europea pertorbada, caòtica i insegura, portés a noves topades entre les grans potències. L'inútil canvi de governants anglesos. La sagnant repressió en les persones i les institucions...

Onze de setembre! Commemorat fervorosament. Dolorosament viscut.

(Paraules llegides pel Secretari en l'acte de commemoració de l'Onze de Setembre, que tingué lloc al nostre estatge social.)